

بررسی دلایل بحران بیکاری فارغ التحصیلان دانشکده فنی و حرفه‌ای شهید چمران با هدف افزایش امنیت اجتماعی در شهر کرمان

مرتضی صالحی^۱، حسن صفرنیا^۲، محمدعلی فرقانی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۱۸

چکیده

سابقه طولانی بحث در مورد بحران بیکاری و همچنین حجم عظیم پژوهش‌های علمی، در چند دهه اخیر، نشان دهنده اهمیت موضوع بحران بیکاری می‌باشد. هدف پژوهش حاضر، بررسی دلایل بحران بیکاری فارغ التحصیلان دانشکده فنی و حرفه‌ای شهید چمران با هدف افزایش امنیت اجتماعی در شهر کرمان می‌باشد از سوی دیگر، تاکنون پژوهشی در مورد فارغ التحصیلان دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای بویژه در شهر کرمان انجام نشده است، که این امر نیز بر اهمیت انجام این تحقیق افزود. روش استفاده شده در تحقیق حاضر تحلیلی-توصیفی است. جهت رسیدن به اهداف پژوهش در ابتدا تئوری‌ها و تحقیقات انجام شده در این زمینه مورد بررسی قرار گرفتند، سپس داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه جمع آوری شدند. لازم به ذکر است که جامعه آماری پژوهش حاضر فارغ التحصیلان سال‌های ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ دانشکده فنی و حرفه‌ای شهید چمران کرمان می‌باشد و حجم نمونه مورد بررسی ۳۷۶ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی در انتخاب نمونه بکار رفته است. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که؛ مهم‌ترین دلیل بیکاری کمبود فرصت‌های شغلی و در مرحله بعد هزینه‌های مربوط به ایجاد شغل و خوداشتغالی می‌باشد.

کلید واژه‌ها: امنیت اجتماعی، بحران بیکاری، فارغ التحصیلان، کرمان.

- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شهید باهنر کرمان، (نویسنده مسئول)، ۰۹۱۳۴۴۱۲۱۲۷ - saleh@tvu.ac.ir
- عضو هیئت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان، ۰۳۴۳۱۳۳۳۰۱۱
- عضو هیئت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان، ۰۳۴۳۳۲۲۰۰۶۵

منابع انسانی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توسعه هر جامعه به شمار می‌رود و در این راستا افراد تحصیل‌کرده و متخصص نقش مهم‌تری را بر عهده خواهند داشت. متأسفانه در چند سال اخیر یکی از مشکلات مهم کشور فارغ‌التحصیلان و متخصصانی هستند که شغلی ندارند. عوارض سوء سیاسی-اجتماعی بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به مراتب شدیدتر از سایر بیکاران است. اشتغال دانش‌آموختگان یکی از مسائلی است که همواره مورد توجه برنامه ریزان و سیاست‌گذاران کشورهای مختلف بوده است.

بحران روند طبیعی امور زندگی و حیات را مختل می‌کند. بر اساس نظر کاتبی (۱۳۹۴) در تئوری تعادل و بحران زمانی که یک سیستم از تعادل بین توانمندی‌ها و نیازهایش برخوردار نباشد، در واقع دچار بحران شده است. بر این اساس اگر توانمندی‌ها افزایش یابد و نیازهای ثابت بماند یا نیازها افزایش یابد و توانمندی‌ها ثابت بماند، در این زمان سیستم دچار عدم تعادل شده و درگیر بحران خواهد شد. در بحث بحران بیکاری فارغ‌التحصیلان نیز با توجه به افزایش فارغ‌التحصیلان با تخصص‌هایی که مورد نیاز بازار کار نیست می‌توان گفت که در واقع ما بر توانمندی‌های خود در حوزه تخصص نیروی انسانی در زمینه‌های مختلف بدون توجه به نیاز بازار کار افزوده، که این موضوع باعث عدم تعادل در عرضه و تقاضای نیروی متخصص شده و در پی آن مسئله بحران بیکاری فارغ‌التحصیلان مطرح می‌باشد.

بیکاری از بحران‌هایی است که تقریباً گریبان‌گیر تمامی جوامع بشری است. بیکاری یکی از مؤلفه‌هایی خطرناک برای امنیت کشورها می‌باشد، بیکاری دارای چهره‌های مختلف پیدا و پنهان است و آثار متفاوتی در معادلات سیاسی کشورها دارد. دامنه بحران بیکاری در جامعه ما نیز به قدری جدی شده که باعث دغدغه فکری خانواده‌ها و مسئولین کشور شده است.

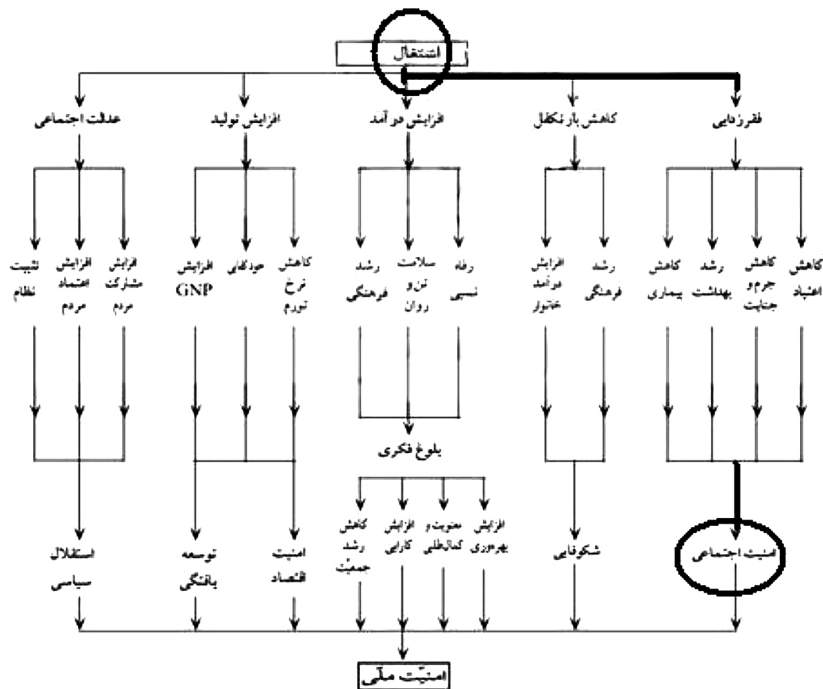
همچنین بر اساس اعلام رئیس مجلس، از هر دو فارغ‌التحصیل دانشگاه یکی بیکار می‌ماند و نرخ بیکاری این گروه ۴۲ درصد است. مقامات دولتی درباره ورود ۴.۵ میلیون نفر دیگر به صف ۱.۲ میلیون بیکاران درس خوانده هشدار می‌دهند. مسئولان دولتی بارها درباره بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و وجود بحران در این بخش سخن گفته‌اند و نسبت به ورود میلیونی افراد در حال تحصیل به صف جویندگان شغل نیز هشدارهای فراوانی داده‌اند (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۳).

حل معضل بیکاری، دولتمردان اکثر کشورها را با چالش بزرگی روبرو ساخته است،

به گونه‌ای که می‌توان گفت ثبات و زوال برخی از دولت‌ها منوط به حل بحران بیکاری است (خاقانی و همکاران، ۱۳۹۱).

نمودار ۱: اهمیت موضوع اشتغال (عدم بیکاری)

منبع: (رحیمی، ۱۳۷۹: ۱۹۶)

امنیت اجتماعی یکی از مؤلفه‌های مهم امنیت ملی است (نمودار ۱) که متأثر از متغیرهایی چون کاهش اعتیاد، کاهش جرم و جنایت، کاهش فحشا و رشد بهداشت و غیره است که یکی از عوامل بسیار مؤثر در این متغیرها مسأله اشتغال است. امروزه چالش‌های مربوط به اشتغال یا در واقع موضوع کار و بیکاری نه تنها یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی روز در کشور به شمار می‌رود، بلکه با توجه به میزان رشد جمعیت در دودهم گذشته می‌توان آن را مهم‌ترین چالش اجتماعی چند دهه آینده به حساب آورد. به منظور افزایش توانمندی و سطح ارتقای علمی این نسل جوان و ایجاد وقفه‌ای موقتی جهت حل معضل بیکاری، افزایش تعداد دانشگاه‌ها و پذیرش دانشجویان در دستور کار قرار گرفت که از یک سو به صورتی کوتاه مدت، مسئله اشتغال جوانان کم‌رنگ شد و این نیروی عظیم جوان در دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل شدند و از سویی بعد از گذشت چندین سال، کشورمان شاهد تعداد بالای جوانان تحصیل کرده با توقعات بالا جهت

اشتغال در فرصت‌های شغلی متناسب با شأن علمی خود شده است.

همانند هر موضوع یا مسئله دیگر چاره کار و فائق آمدن بر مشکل از راه انجام پژوهش علمی با پشتوانه محکم نظری و استفاده از مطالعات تجربی و تطبیقی آنها با شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه امکان پذیر است؛ لذا با توجه به اهمیت اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی، در پژوهش حاضر سعی بر آن شده تا ضمن بررسی رابطه آموزش‌های مهارتی دانشگاهی با اشتغال فارغ التحصیلان با تکیه بر یافته‌های علمی یکی از راه‌های رسیدن به سطح مطلوب اشتغال را بررسی و راهکارهایی را نیز ارائه شود.

سؤال تحقیق

دلایل بحران بیکاری فارغ التحصیلان دانشکده فنی و حرفه‌ای شهید چمران کرمان چه می‌باشد؟

مفاهیم و پیشینه تحقیق

بحران بیکاری: بیکاری یکی از عوامل اصلی انگیزه جرم محسوب می‌شود، بیکاری نه تنها منجر به ناکامی در دسترسی به امکانات زندگی می‌شود بلکه موجب عواملی نظیر اضطراب، فحشا، دزدی، مهاجرت بی رویه، فرار مغزها، اعتیاد، ورود به کارهای پست و به طور کلی آسیب‌های روانی و اجتماعی می‌باشد. از دیگر آسیب‌های اجتماعی مشکلات اقتصادی و افزایش بیکاری، کاهش میزان ازدواج و افزایش میزان طلاق، احساس بی ارزشی در فرد، فقر و تنگدستی و مشکلات خانوادگی، بزه کاری و عقب ماندگی کشور از نظر اقتصادی می‌توان نام برد (کریمی، شهاب، ۱۳۹۰).

بیکاری باعث می‌شود که فرد و خانواده از امکانات مورد نیاز و رفاه آسایش زندگی محروم گردد. این مسئله به مرور زمان، آرامش روانی خانواده را متزلزل نموده و چه بسا باعث محرومیت فرزندان از تحصیل و دیگر مزایای زندگی اجتماعی می‌گردد. خانواده و فرزندان، اوضاع معیشتی خود را با وضعیت زندگی دیگران به خصوص خانواده‌هایی از فامیل که از نظر اقتصادی در وضع بهتری قرار دارند، مقایسه کرده و از زندگی خود مرتب اظهار نارضایتی کنند و در بعضی مواردی حتی ممکن است این امر به فروپاشی نظام خانواده منجر شود (احمدی، ۱۳۷۴). میزان خسارت احتمالی رویدادهایی مانند سیل و زلزله و غیره را می‌توان محاسبه کرد اما نمی‌توان آثار فشار روانی منفی افراد بیکار را در تخریب سلامت روانی و جسمانی آنان به این سادگی اندازه گرفت (ساعتچی، ۱۳۸۷).

بیکاری یکی از مؤلفه‌هایی خطرناک برای امنیت کشور می‌باشد، گر چه بیکاری دارای چهره‌های مختلف پیدا و پنهان است ولی آثار متفاوتی در معادلات سیاسی کشور دارد. پرداختن به این معضل، بویژه معضل بیکاری فارغ التحصیلان بیکار از اهم موارد خدمت‌رسانی واقعی به مردم است، لذا باید دقت نظر لازم را در این خصوص انجام داد که در غیر این صورت با توجه به اینکه تورم فارغ التحصیلان بیکار و سایر بیکاران در سالیان آتی به مرحله نگران‌کننده‌ای خواهد رسید که بخودی خود از نظر سیاسی خطرناک خواهد شد (اطهری، ۱۳۸۵). بسیاری از سیاست‌گذاران کشورها از معضل بیکاری در رنج هستند، مشکلات بیکاری همچنین، گاهی موجب تغییرات اساسی در صحنه سیاسی نیز می‌شود.

مقام معظم رهبری در دیدار مردمی در تاریخ ۹۳/۲/۲۳ فرمودند: از جمله چیزهایی که مردم را به بهشت نزدیک می‌کند، بهبود معیشت مردم است؛ جامعه‌ای که در آن فقر باشد، بیکاری باشد، مشکلات معیشتی غیر قابل حل وجود داشته باشد، اختلاف طبقاتی باشد، تبعیض باشد، شکاف طبقاتی باشد، حالت آرامش ایمانی پیدا نمی‌کند. فقر، انسان‌ها را به فساد میکشانند، به کفر میکشانند؛ فقر را باید ریشه‌کن کرد. کار اقتصادی، فعالیت اقتصادی باید به‌طور جدی در برنامه‌های مسئولین قرار بگیرد (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۳).

در دین اسلام نیز کار اهمیت خاصی دارد و انسان به کسب درآمد از طریق فعالیت و کار تشویق شده است. دین اسلام کار را عنصر اساسی در طلب روزی می‌داند و هر عمل مشروع و کوشش مادی که مشروع باشد، کار محسوب می‌شود و کار جلوه حق تعالی است و در همه موجودات نهادینه شده است. در دین اسلام به کار توجه زیادی شده است و کاری مطلوب است که مشروع باشد و به کسی ضرری وارد نسازد.

در تعاریفی که از سوی صاحب نظران در مورد کار، شغل و اشتغال ارائه شده، دو رویکرد نظری، یکی جامعه‌شناسی و دیگری اقتصادی وجود دارد که زیر بنا و گستره‌های این مفاهیم را به صورت کاربردی مشخص نموده‌اند (بیت‌الهی، ۱۳۸۹).

در رویکرد اقتصادی، ملاک سنجش و شاخص ارزشیابی این مفاهیم، تولید، درآمد و دریافت مزد و مفاهیمی از این قبیل معرفی شده است. براساس این رویکرد نظری، کار عبارت است از فعالیت انسانی که به قصد تولید انجام شود. اشتغال نیز به معنای مشغول بودن در کاری است که پاداش و دستمزد به همواره داشته باشد. مرکز آمار ایران نیز در نظام آمارگیری خود «شاغل» را چنین تعریف کرده است: «کلیه جمعیت ده ساله

و بیشتر که در هفت روز پیش از مراجعه مأمور سرشماری به کاری اشتغال داشته اند». براساس این معیار همهی افراد ده ساله و بیشتر که حداقل هشت ساعت کار کرده باشند، شاغل محسوب می شوند. نتیجه آنکه طبق معیارهای یاد شده به همهی فعالیت‌هایی که به درآمد، پاداش و دستمزد منجر شود چه از طریق مشاغل تخصصی و رسمی باشد و یا کارهای غیررسمی مانند کاسبی و... کار و اشتغال صدق می کند و اساساً در طبقه بندی‌های اشتغال از نظر اقتصادی، اصطلاح «شغل کاذب» وجود ندارد. بلکه به جای آن مفاهیمی چون اشتغال اتفاقی، اشتغال کامل، اشتغال ناقص، اشتغال رسمی و غیررسمی، کار تولیدی و غیرتولیدی و کار فکری و دستی، آمده است.

از نظر رویکرد جامعه شناسی که بیشتر به هنجارها و ناهنجارها و بررسی زمینه‌ها و علل پدیده‌های اجتماعی می پردازد، مفهوم «کار»، «اشتغال» و «بیکاری»، معنای دیگری به خود می گیرد که مشخصه‌ی اصلی آن‌ها با توجه به فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی هر جامعه تعیین شده و این مفاهیم در جامعه شناسی از آن نظر طرح می شود که تا راه حلی برای مشکلات اجتماعی و امنیت و آسایش روانی افراد در جامعه به دست آید. با این دید کار و اشتغال به معنای فعالیت‌هایی است که از ثبات و پایداری بیشتری برخوردار بوده و فرد در یکی از مراکز دولتی و یا شخصی به فعالیت قابل توجه و آبرومندانه‌ای مشغول باشد، به گونه‌ی که از نظر هنجار اجتماعی مورد پذیرش دیگران بوده و فرد در برابر کار خود درآمد و یا حقوقی را نیز دریافت نماید. در این پژوهش منظور از اشتغال و بیکاری را تعریف جامعه شناختی آن مدنظر است و دلیل استفاده از این تعریف این است که بیکاری از نظر جامعه شناسی اهمیت بیشتری به خود می گیرد.

با توجه به اینکه ارتباط زیادی بین آموزش و اشتغال وجود دارد می توان گفت این دو مورد به مثابه دو طرف معادله‌ای هستند که ایجاد هر نامساوی در آن به نحوی موجب بحران خواهد شد؛ لذا همان طوری که یک آموزش کارساز و قابل کاربرد در مشاغل دارای نیازمندی‌هایی است اشتغال نیز دارای یک رشته نیازمندی‌ها و ضرورت‌های منحصر به فرد می باشند گرچه سیستم آموزشی سعی بر آن است که کارایی و توان علمی دانشجویان افزایش یابد اما پوشش تمام ابعاد شغلی در بخش آموزش مقدور نیست و در بعضی موارد نیاز به آموزش‌های مجدد یا دوره‌های مکمل است. با توجه به رابطه بین اشتغال و آموزش هر گاه این رابطه به صورت نامتعادل به سوی هر یک از دو پدیده اشتغال یا آموزش وزین شود موجب بحران خواهد شد. بحران‌هایی از قبیل:

۲- سرخوردگی اجتماعی و مسائل روانی ناشی از آن

۳- بحران سیاسی و انقلاب

امنیت اجتماعی^۱: به نظر می‌رسد پس از اینکه امنیت فردی مورد شناسایی قرار گرفت، افراد برای تحقق و تحکیم امنیت و جایگاه خود ناگزیر از عضویت در اجتماعات یا گروه‌های مختلف اجتماعی هستند. این سطح از امنیت تحت عنوان امنیت اجتماعی مورد توجه و بحث قرار می‌گیرد. امنیت اجتماعی، نوع و سطحی از احساس اطمینان خاطر است که جامعه و گروه در آن نقش اساسی دارد.

امنیت اجتماعی^۱ عبارتست از فراغت و آزادی افراد جامعه از ترس، تهدید و اضطراب و مصون ماندن جان، ناموس، شغل و آبروی افراد یک جامعه از هر نوع تهدید و خطر (امجدی و انحصاری، ۱۳۹۳: ۶۲ - ۸۶).

دانشکده فنی و حرفه‌ای شهید چمران کرمان: این دانشکده در شهر کرمان واقع شده است. در استان کرمان یک دانشکده و یازده آموزشکده فنی و حرفه‌ای که از توابع دانشگاه فنی و حرفه‌ای کشور می‌باشند، وجود دارد. یازده آموزشکده زیر نظر دانشکده معین استان (دانشکده شهید چمران) فعالیت می‌کنند. آمار دانشجویان مشغول به تحصیل در این دوازده مجموعه تقریباً ۱۷۰۰۰ نفر که حدود ۶۰۰۰ نفر آن در دانشکده شهید چمران فعال می‌باشند. دانشکده شهید چمران در دو مقطع کاردانی و کارشناسی و در سیزده رشته فعالیت می‌کند.

دانشگاه فنی و حرفه‌ای که اخیراً (۱۳۹۰) از وزارت آموزش و پرورش منفک و به وزارت علوم پیوسته و از ۱۷۳ دانشکده و آموزشکده فنی و حرفه‌ای تشکیل شده است. یک سوم جمعیت دانشجویی این دانشگاه را دختران و دو سوم جمعیت دانشجویی آن را پسران در مقاطع کاردانی، کارشناسی ناپیوسته و تعدادی هم کارشناسی پیوسته تشکیل شده است. دانشجویان این دانشگاه در دو مقطع کاردانی و کارشناسی که کاردانی‌ها مهارتی و دست به‌آچار بوده و به عنوان تکنسین وارد بازار کار می‌شوند و که بالای ۷۰ الی ۸۰ درصد دانشجویان این دانشگاه پس از فارغ‌التحصیلی وارد بازار کار می‌شوند و تنها تعدادی دنبال کارشناسی ارشد می‌روند (شفیعی، ۱۳۹۴).

پیشینه تحقیق

امجدی و همکارش انحصاری (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بیکاری و امنیت

اجتماعی (مطالعه موردی استان کرمان)» که از روش تحلیلی و توصیفی و با استناد به آمار و اطلاعات سال‌های اخیر به بررسی رابطه بیکاری و امنیت اجتماعی در استان کرمان پرداخته به این نتیجه رسیدند که سیاستگذاران کشور برای افزایش امنیت اجتماعی و کاهش جرایم پیش از اینکه توجه خود را به مسائل انتظامی و قضایی معطوف نمایند، بایستی به عوامل کاهش امنیت از جمله تلاش برای ایجاد رونق و رشد اقتصادی، اجرای سیاست‌های فقرزدایی، کاهش نابرابری‌های درآمدی و اتخاذ سیاست‌های مناسب اشتغال زایی جهت کاهش نرخ بیکاری و افزایش درآمد خانوادها توجه بیشتری داشته باشد.

ضرغامی در سال (۱۳۷۹) پژوهشی را با عنوان «مشکلات اشتغال و بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی، تنگناها، زمینه‌ها، راه حل‌ها» انجام داد که نتیجه گرفت میان آموزش و نیازهای بازار کار تجانس و وجود ندارد و اغلب فارغ التحصیلان در شغل‌های غیر مرتبط با رشته تحصیلی خود فعالیت می‌کنند.

افشاری (۱۳۷۷) در پژوهشی به بررسی نقش آموزش عالی در ایران بر زمینه‌های شغلی فارغ التحصیلان دانشگاهی پرداخته است. بر اساس این پژوهش، میزان افزایش دریافتی شاغلان فارغ التحصیل دانشگاهی در بخش خصوصی بیش از شاغلان فارغ التحصیل در بخش دولتی است.

لوکا و گابریلا^۱ (۲۰۱۳) معتقدند که بیکاری جوانان در کشورهای اروپایی را نمی‌توان صددرصد به شرایط ناشی از اقتصاد کلان این کشورها دانست بلکه مربوط به سیستم تعلیم و آموزش نیز می‌باشد. نظام آموزشی یک مسیر و راهی است برای افراد جوان جهت آماده شدن برای ورود به بازارکار که در این راه باید نظام آموزشی با بازار کار منطبق باشند و دانش‌آموختگان باید بتوانند از تحصیلات خود که از مدرسه و دانشگاه دریافت کرده‌اند به طور عام و خاص در اشتغال خود از آن بهره برداری کنند.

چانگ بینگ^۲ و همکارانش (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «توسعه آموزش عالی در چین و بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی» با تحلیل بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی که جامعه آماری آنان فارغ التحصیلان سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵ می‌باشد نشان دادند که سیاست‌های توسعه آموزش عالی در چین باعث افزایش پذیرش دانشجو و به تبع آن افزایش فارغ التحصیلان شده است و این منجر به افزایش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی بویژه در مناطق مرکزی چین شده که چانگ و همکارانش پیشنهاد به تشویق

فارغ التحصیلان برای مهاجرت به مناطق مرزی و کمتر توسعه یافته در جهت کاهش نرخ بیکاری داده‌اند.

کی وین و الیزابت^۱ (۲۰۱۳) در یافته‌های پژوهش خود با عنوان «خلاقیت و بحران: اثر کارگران خلاق بر بیکاری محلی» که در ایالات متحده انجام داده‌اند، به این نتیجه رسیدند که همانند درجه‌های خلاقیت که با نرخ بیکاری کمتر در ارتباط است، مهارت بالای سرمایه‌های انسانی نیز با کاهش نرخ بیکاری رابطه معناداری دارد. ایشان داده‌های خود را با استفاده از دفتر آمار کار، آمار بیکاران را از جولای ۲۰۰۷ تا فوریه سال ۲۰۱۱، در ۳۶۹ منطقه شهری جمع آوری کرده‌اند.

روبرت پالمر^۲ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «توسعه مهارت، اشتغال و رشد پایدار در غنا: چالش‌های توسعه پایدار» به بررسی مشکلات و کمبودهای آموزش‌های مهارتی در جهت توسعه پایدار پرداخته است که بیشتر تمرکز خود را بر منطبق نبودن آموزش‌های مهارتی با نیازهای منطقه قرار داده است و پیشنهاد داده است که بهتر است نیازهای منطقه در بخش‌های مختلف از جمله صنعتی، کشاورزی، معادن، منابع زیرزمینی و... شناسایی شوند و بر اساس آن آموزش‌های مهارتی (فنی و حرفه‌ای) در آن منطقه تعلیم داده شود.

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق این پژوهش، توصیفی است و با تکنیک پرسشنامه محقق ساخته اطلاعات مورد نیاز جمع آوری شد. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش دارای ۳۳ سؤال، که شامل ۵ سؤال عمومی و ۲۸ سؤال اختصاصی می‌باشد. پرسشنامه‌ای طراحی شده و برای اعتبار یابی آن، از اعتبار صوری استفاده شد. مقیاس پاسخگویی به این پرسشنامه طیف پنج درجه‌ای بوده است.

جامعه آماری تحقیق حاضر فارغ التحصیلان سال‌های ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ دانشکده فنی و حرفه‌ی شهید چمران کرمان می‌باشد که براساس آمار اعلامی از طرف واحد فارغ التحصیلان دانشکده مذکور جمع کل فارغ التحصیلان در حدود ۳۰۰۰ نفر می‌باشد. در تحقیق حاضر با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۷۶ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شده است. روش نمونه‌گیری پژوهش حاضر روش طبقه بندی است.

یافته‌های تحقیق

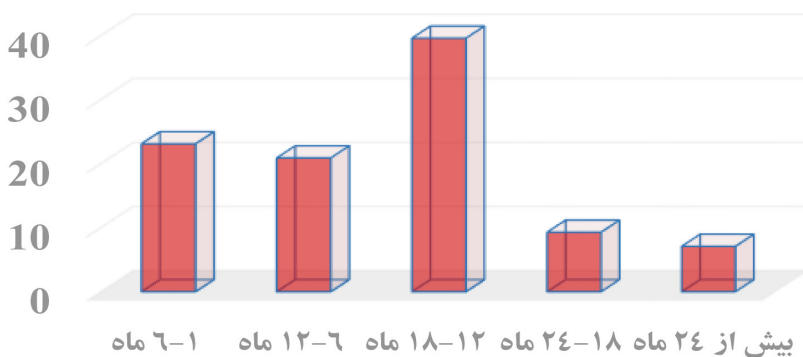
مقطع تحصیلی پاسخگویان

همانطور که در نگاره نمودار ۲ ملاحظه می‌شود پاسخگویانی که مدرک تحصیلی شان کاردانی است بیشترین درصد (۶۵٪) و پاسخگویانی که مدرک تحصیلی شان کارشناسی است کمترین درصد (۳۵٪) از جامعه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۲ نفر از پاسخگویان این سؤال را بی پاسخ گذاشته‌اند.

مدت زمان بیکاری پاسخگویان بعد از فارغ التحصیلی

همانطور که در نمودار ۳ ملاحظه می‌شود بیشترین درصد (۳۹/۶٪) مربوط به ۱۸-۱۲ ماه بیکاری می‌باشد و کمترین درصد (۷/۱٪) مربوط به بیش از ۲۴ ماه از جامعه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۱۵۱ نفر از پاسخگویان این سؤال را بی پاسخ گذاشته‌اند، دلیل بی پاسخی زیاد این است که برخی از پاسخگویان هنوز مشغول به تحصیل بوده‌اند و یا در حال انجام خدمت سربازی می‌باشند.

نمودار ۳: مدت زمان بیکاری پاسخگویان بعد از فارغ التحصیلی

وضعیت حال حاضر پاسخگویان

ارقام جدول ۱ گویای آن است که اکثریت پاسخگویان (۲۵/۷٪) مشغول به تحصیل هستند. همچنین ۱۵٪ از پاسخگویان مشمول و یا در حال انجام خدمت نظام وظیفه‌اند، ۱۸/۷٪ از پاسخگویان شاغل هستند. ۲۰/۳٪ از پاسخگویان در جستجوی شغل و یا در حال تلاش برای ایجاد شغل هستند.

جدول شماره: (۱)

وضعیت حال پاسخگویان	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
مشمول یا در حال انجام خدمت سربازی	۵۶	۱۵	۱۵
در جستجوی شغل در ادارات دولتی و خصوصی	۵۴	۱۴/۴	۲۹/۴
در حال تلاش برای ایجاد شغل	۲۲	۵/۹	۳۵/۳
شاغل	۷۰	۱۸/۷	۵۴
بیکار	۴۲	۱۱/۲	۶۵/۲
دانشجو	۹۶	۲۵/۷	۹۰/۹
شاغل ضمن ادامه تحصیل	۳۳	۸/۸	۹۹/۷
سایر	۱	۰/۳	۱۰۰
کل	۳۷۴	۱۰۰	

نحوه کسب شغل

از بین پاسخگویان شاغل، شاغل ضمن ادامه تحصیل، در جستجوی شغل و در تلاش برای ایجاد شغل ۱۵۸ پاسخگو به سوال ذیل پاسخ داده اند؛ با توجه به جدول ۲ اکثریت پاسخگویان (۲۵/۳٪) از طریق آشنایان مشغول به کار شده‌اند که جای تأمل دارد.

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس نحوه کسب شغل

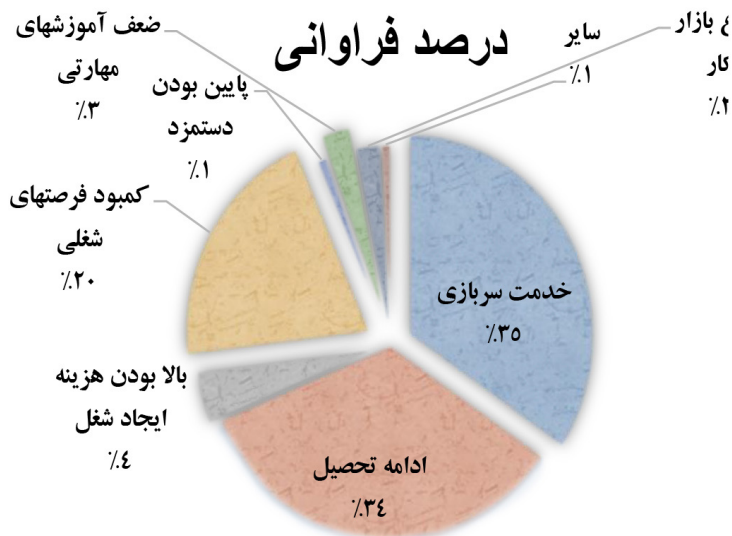
نحوه کسب شغل	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
آزمون استخدامی دولتی	۵۰	۳۱/۶	۳۱/۶
آزمون استخدامی سازمان‌های خصوصی	۲۱	۱۳/۳	۴۴/۹
مراکز کاریابی	۴	۲/۵	۴۷/۵
توسط آشنایان	۴۰	۲۵/۳	۷۲/۸
مراجعه مستقیم کارفرما به فرد	۱۲	۷/۶	۸۰/۴
مراجعه فرد به کارفرما و سازمان	۱۰	۶/۳	۸۶/۷
با استفاده از سهمیه	۵	۳/۲	۸۹/۹
خود اشتغالی	۱۴	۸/۹	۹۸/۷
سایر	۲	۱/۳	۱۰۰
کل	۱۵۸	۱۰۰	

دلیل بیکاری

۱۴۴ نفر از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند. اکثریت (۶۹٪) پاسخگویان دو دلیل ادامه تحصیل و خدمت سربازی را علت اصلی بیکاری خود دانسته‌اند (نمودار ۴)

نمودار ۴: دلیل بیکاری از نظر فارغ التحصیلان

نتیجه گیری

بر اساس مأموریت دانشکده فنی و حرفه‌ای که تربیت نیروی تکنیسین و کارآموده و تحویل این نیروها به جامعه بویژه در مشاغل صنعتی پس آمار پذیرش و در نهایت فارغ التحصیلی در مقطع کاردانی بیش از مقطع کارشناسی می‌باشد (نمودار ۲). بر اساس نمودار ۳ میزان مدت زمان بیکاری بعد از فارغ التحصیلی را بررسی می‌کنیم، اگر ستون مربوط به ۱۲ تا ۱۸ ماه در نظر بگیریم می‌توان نتیجه بگیریم که این نمودار سیر نزولی منظمی را دارد اما ستون ۱۲ تا ۱۸ ماه یک مرتبه سیر صعودی به خود می‌گیرد که احتمالاً دلیلش خدمت نظام وظیفه می‌باشد که عمدتاً فارغ التحصیلان بعد از ۱۸ ماه خدمت نظام وظیفه خود را به اتمام می‌رسانند.

بر اساس داده‌های موجود در جدول ۲ اکثریت افراد شغل خود را از طریق آزمون‌های استخدامی کسب کرده‌اند و در صد کمی با ایجاد شغل (خود اشتغالی) شغل خود را کسب کرده که بایستی بیشتر بررسی شود که چه دلایلی باعث شده که این آمار به دست آید در صورتی که انتظار می‌رفت با توجه به ماهیت آموزش‌های ارائه شده توسط دانشکده (آموزش‌های فنی و حرفه‌ای) در صد بیشتری از طریق خوداشتغالی، صاحب شغل شوند. در همین جدول یک آمار نسبتاً بالایی مربوط به کسب شغل از طریق آشنایان می‌باشد که جای تأمل دارد و می‌تواند یکی از دلایل کاهش امنیت اجتماعی باشد.

در پایان نمودار ۴ مربوط به دلایل بیکاری را بررسی می‌کنیم. بر اساس این نمودار دو دلیل عمده‌ای که پاسخگویان به آن‌ها اذعان داشته‌اند، مربوط به ادامه تحصیل و خدمت سربازی می‌باشد که این دو مورد از نظر مرکز آمار ایران بیکار محسوب نمی‌شود. اگر این دو عامل را در نظر نگیریم باقی مانده عوامل که تقریباً ۳۰ درصد عوامل دلایل بیکاری را شامل می‌شوند از این ۳۰ درصد، ۲۰ درصد مربوط به عامل کمبودهای فرصت شغلی می‌باشد که تقریباً ۲/۳ را شامل می‌شود که اگر در این بخش سرمایه گذاری شود تا حد زیادی از مشکلات بیکاری برطرف خواهد شد. نکته دیگری در این نمودار وجود دارد این است که درصد بسیار پایین از پاسخگویان دلیل بیکاری خود را پایین بودن دستمزد عنوان کرده‌اند که این نشان دهنده‌ی این است که افراد حاضرند با دستمزد پایین هم مشغول به کار شوند.

پیشنهادات

با توجه به اینکه رشته‌های ارائه شده در دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای، مهارتی می‌باشد پس انتظار می‌رود اکثر فارغ التحصیلان در صنایع تولیدی مشغول شوند و یا با ایجاد شغل به اشتغال شغل در جامعه کمک کنند اما همانطور که بر اساس داده‌های جدول شماره (۲) مشاهده می‌کنیم اکثریت فارغ التحصیلان هنوز در پی استخدام در دستگاه‌های دولتی بوده و بر اساس نمودار شماره (۴) پاسخگویان دلیل عمده خود در جهت ایجاد شغل، بالا بودن هزینه آن می‌دانند و همچنین پاسخگویان دلیل اصلی بیکاری خود را (بدون در نظر گرفتن عامل ادامه تحصیل و خدمت سربازی) کمبود فرصت‌های شغلی می‌دانند. بر این اساس محقق پیشنهاد می‌دهد با توجه به آموزش‌های مهارتی که این افراد دریافت کرده و دارای توانایی فنی بالایی می‌باشند، با دادن یارانه و وام‌های کم بهره به این افراد به ایجاد شغل و بنگاه‌های کوچک اقتصادی و در نهایت به افزایش تولید و فرصت‌های شغلی در کشور کمک شایانی کرد و افراد را تشویق و ترویج نمود در این مسیر حرکت کنند تا اینکه انتظار استخدام از طرف دستگاه‌های دولتی را داشته باشند.

با توجه به آمار بالای مربوط به کسب شغل از طریق آشنایان (جدول شماره ۲) پیشنهاد می‌گردد که نظارت قانون بایستی نسبت به استخدام‌ها و دادن وام‌ها در راستای ایجاد شغل، سخت گیرانه‌تر بوده تا شاهد این ناهنجاری نباشیم و افراد محق نیز دچار دزدگی از نظام نشوند و شاهد عدالت در استخدام و در پی آن افزایش امنیت اجتماعی باشیم.

منابع

- امجدی، محمدحسین؛ انحصاری، مرضیه. (۱۳۹۳)؛ «بیکاری و امنیت اجتماعی (مطالعه موردی استان کرمان)» فصل نامه علمی - تخصصی دانش انتظامی، سال ۵ / شماره ۹ / پاییز ۱۳۹۳ ص ۶۲ الی ۸۶.
- خاقانی، طیبه؛ ملاحسینی، علی؛ فرقانی، محمدعلی. (۱۳۹۱)؛ «بررسی مدل‌های قصد کارآفرینانه و خود اشتغالی دانشجویان» کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان.
- خیرگزاری مهر. (۱۳۹۳)؛ «بیکاری فارغ التحصیلان ۴۲ درصد شد / ۴/۵ میلیون نفر دیگر هم در راهند» شناسه خبر: ۲۵۰۶۰۰۳؛ چهارشنبه ششم اسفند ماه نود و سه.
- بیت الهی، مهناز. (۱۳۸۹)؛ «نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (غیررسمی) و تأثیر آن در ایجاد اشتغال در شهر زرنند (استان کرمان) در سال ۸۸» پایان نامه دانشجویی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری. (۱۳۹۳)؛ «دیدار هزاران نفر از اقشار مختلف مردم بویژه مردم استان ایلام» ۱۳۹۳/۲/۲۳.
- اطهری، سینا. (۱۳۸۵)؛ «دولت عجله کند زنگ خطر بیکاری به صدا درآمده است» نشریه: کیهان، شماره بازیابی: ۱۷۸۰۱۸۸۹.
- رحیمی، حسین. (۱۳۷۹)؛ «بحران بیکاری و امنیت ملی در ایران دهه ۸۰» مجله سیاسی - اقتصادی شماره ۱۶۰-۱۵۹.
- شفیعی، مسعود. (۱۳۹۴)؛ «شاغل شدن بیش از ۷۰ درصد فنی حرفه‌ای‌ها/ ارائه آموزش مهارتی به لیسانسه‌ها» بخش اخبار و اطلاعات سایت دانشگاه فنی و حرفه‌ای کشور.
- ضرغامی، مصطفی. (۱۳۷۹)؛ «مشکلات و تنگناهای اشتغال و بیکاری فارغ التحصیلان» نشریه پژوهش زبان و ادبیات فارسی فصلنامه پژوهشی، شماره دو.
- کریمی شهاب، مرتضی. (۱۳۹۰)؛ «بررسی وضعیت و عوامل مرتبط با اشتغال فارغ التحصیلان رشته علوم تربیتی دانشگاه‌های استان همدانی در سال‌های ۸۷-۱۳۸۲» پایان نامه دانشجویی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- Kevin Stolarick, Elizabeth Currid- Halkett. (2013); "Creativity and the crisis: The impact of creative Workers on regional unemployment" International Journal of Cities, journal home page: [www. Elsevier.com/locate/cities](http://www.Elsevier.com/locate/cities).
- Luca Refrigeri, Gabriella Aleandri. (2013); "Educational policies and youth unemployment" Procedia- Social and Behavioral Sciences 93 (2013) 1263-1268
- Li, Shi; Whalley, John; Xing, Chunbing. (2014); "China's higher education expansion and unemployment of college graduates" China Economic Review 30 (2014) 567 - 582.
- Palmer, Robert. (2009); "Skills development, employment and sustained growth in Ghana: sustainability challenges" International Journal of Development 29 (2009) 133- 139.

